

Adatlap¹ témahirdetési javaslatához a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére

Témavezető²

neve: Mezős Tamás

e-mail címe³: mezos@et.bme.hu; mezos@chello.hu

Téma címe: Történeti terek hiteles bemutatásának és használatának dilemmái szakrális terek használati módja változásának a példáján.

A **téma** rövid leírása⁴: A műemléki bemutatás a helyreállítást megelőző épületkutatás eredményein nyugszik. A történeti terek térelméletileg feltárt értékei segítik a hiteles értelmezést és végső soron a bemutatást magát is. A történeti térhasználat megváltozásának oka részben a térrel szemben támasztott igények megváltozása volt. A kutatás célja szakrális terek átalakulásának elemzésével a változások funkcionális követése és a változó értékek feltárása.

A **téma** meghatározó irodalma⁵:

- Riegl, Alois; A későrómai iparművészet Corvina Kiadó Budapest 1989.
- Doczi; György: The Power of Limits: Proportional Harmonies in Nature, Art and Architecture. Shambhala Publications, Boulder 1981.
- Giedion, Siegfried; Space, Time and Architecture. Harvard Univ. Press 1967⁵ Mass.
- Heidegger, Martin; A műalkotás eredete. in. Rejtektak. Osiris Kiadó 2006. p. 9-69.
- Norberg-Schulz, Christian; Existence, Space and Architecture Praeger N.Y. 1971.
- Popper; K.: A tudományos kutatás logikája Európa 1997.
- Scholfield, P. H.; The Theory of Proportion in Architecture. Cambridge Univ. Press London 1958.
- Zevi, Bruno; Architecture as Space: How to Look at Architecture. Horizon Press N.Y. 1974.

---

¹ Az adatlapot egy példányban kinyomtatva és aláírva a Szilárdságtani Tanszék titkárságára, egy elektronikus változatban pedig a Doktori Iskola titkárának (Maróty Katalin mkata@et.bme.hu) kell eljuttatni. A témahirdetés elfogadása esetén az adatlap felkerül a Csonka Pál Doktori Iskola (www.szt.bme.hu/doktori), a témahirdetés rövid leírása pedig az Országos Doktori Tanács honlapjára (<http://www.doktori.hu/>)

² A témahirdetés elfogadása automatikusan a témavezető akkreditációját is jelenti a 2010. évi felvételi eljáráshoz.

³ Kérjük, olyan elérhetőséget adjon meg, ahová biztonsággal küldhetünk hivatalos értesítéseket.

⁴ A téma (szóközökkel) 2000-4000 leütés hosszú – a jelentkező hallgatókat bővebben tájékoztató változatát, (mely a téma fent megadott releváns nemzetközi irodalmára tételesen hivatkozik) – kérjük mellékelten megadni.

⁵ Minimum 5, maximum 10 cikket vagy monográfiát kérünk felsorolni, melyben feltétlenül szerepelnie kell a legfrissebb, legismertebb eredményeknek.

A **téma** hazai és nemzetközi folyóiratai⁶:

- Új Magyar Építőművészet
- Építés- Építészettudomány
- Műemlékvédelem
- Palladio (Olaszország)
- Archis (Hollandia)

A **témavezető** fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Mezős T.: A magyar műemlékvédelem elmúlt 50 éve – Tézisek a műemlékvédelem elméletének és gyakorlatának értékeléséhez. Építés-Építészettudomány 2002. 1-2
- Mezős T.: Ízisz háza. – A szombathelyi Ízeum elvi rekonstrukciója Magyar Építőművészet 2003/4. p. 42-43.
- Mezős T.: Az aquincumi helytartói palota – A tervezett rekonstrukció Magyar Építőművészet 2003/4. p. 30-32.
- Mezős T.: A szombathelyi Iseum helyreállítás-története és új elvi rekonstrukciója. Építés- Építészettudomány 2005. 33 (3-4) p. 245-287.
- Mezős T.: Az építészeti tér antropológiai értelmezésének lehetősége. Műemlékvédelem LIII. évf. 2009. 4. szám p. 261-269.

A **témavezető** utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- T. Mezős – C. Wagenaar: Story within a story – Recent developments in Budapest; Archis – Architecture, City, Visual Culture, Netherlands Architectuurinstituut, Elsevier Archis 5. 2000/3 p. 8-19
- Mezős T.: A New Concept for the Reconstruction of the Isiseum of Szombathely. Aegyptus et Pannonia 1. Acta Symposii anno 2000. Szerk. H. Győry, Zs. Mráv Publication du Comité de l'Égypte Ancienne de l'Association Amicale. Budapest 2002. p. 129-145
- Mezős T.: A magyar műemlékvédelem elmúlt 50 éve – Tézisek a műemlékvédelem elméletének és gyakorlatának értékeléséhez. Építés-Építészettudomány 2002. 1-2
- Mezős T.: Pogány Frigyes professzor műemléki tevékenységéről. Építés-Építészettudomány 2009. 37. (1-2) p. 197-202.
- Mezős T.: Épületkutatás – Bauforschung – Building archaeology – Archéology du bâti. Műemlékvédelem LII. évf. 2008. 6. p. 376-388.

---

⁶ Minimum 5, maximum 10 folyóirat megadását kérjük, melyek között feltétlenül szerepelnie kell a PhD fokozatszerzés szempontjából elengedhetetlen (Scopus és/vagy Sci illetve Iconda minősítésű idegen nyelvű folyóiratoknak is. Kérjük, ezeket a periodikákat a felsorolásban jelöljék meg.

A **témavezető** eddigi doktoranduszai⁷:

- Farham Albujsdam	1996	Hajnóczi tanár úr halála után irányítottam volna a munkáját, de évközben külföldre távozott
- Tóth Nikoletta	1999/ - / -	
- Vörös Győző	2000/ - /2001	
- Zsembery Ákos	2001/2005/2010	új témával 2004 óta voltam a témavezetője
- Fábián András	2003	az első évet sem fejezte be
- Tamáska Máté	2004/2008/2010	
- Kiss Zsuzsanna Emília	2002/2005	új témával 2004 óta vagyok a témavezetője, jelenleg régészetből szakdolgozatát írja
- Lantos Zsolt Gábor	2006/2010	

Melléklet: a téma bővebb leírása

Budapest, 2011. február 28.

Témavezető aláírása

---

⁷ Kérjük, a témavezetési tevékenységre vonatkozó adatokat abban az esetben is adja meg, ha témavezetőként a DI már korábban akkreditálta, vagy törzstagként témavezetői akkreditációja nem szükséges.

Történeti terek hiteles bemutatásának és használatának dilemmái szakrális terek használati módja változásának a példáján.

A műemléki helyreállítások alapvető kritériuma az emlék történeti tereinek hiteles bemutatása. A XX. századi műemlékvédelem alapvetően az épülethez tartozó forma – mint a stílus vélt jellemzőjének – a megtartására, értelmezésére és bemutatására koncentrált. A kutatás és a tervezés kevésbé törekedett az emlék tereinek és térstruktúráinak a koherens értelmezésére és bemutatására. Szinte minden helyreállításnál előforduló példa, hogy a bemutatott terek nem azonos periódusból, összefüggéseiket tekintve nem azonos struktúrából kerültek bemutatásra.

Az építészetnek, mint a priori téralkotó folyamatnak az értelmezése és definiálása csak a XX. század fordulóján, Alois Riegl osztrák művészettörténész alapvető könyvének első fejezetében fogalmazódott meg. Rieglt követően, a század első felében csak Giedieonnak a háború alatt írott munkája járult hozzá alapvetően a térelmélet kidolgozásához. Őt követően, a '60-as – '70-es évektől jelentősen megnőtt az érdeklődés az építészeti tér értelmezése és leírása területén. Könyvtárnyi irodalom látott napvilágot néhány évtized alatt. Az érdeklődés hatását mutatja, hogy az Építészettörténeti és Műemléki Tanszék előd intézményében két kutató, Hajnóczi Gyula és Szentkirályi Zoltán, illetve a Tanszékhez közvetlenül nem kötődő professzor, Pogány Frigyes dolgozott ki figyelemre méltó elméletet az építészeti tér értelmezésére és értékelésére.

A műemlékvédelemben, a műemléki helyreállításokat megelőző kutatások során, az építési periódusok meghatározásával ugyan történik kísérlet a történeti tér értelmezésére, sőt az azonos periódushoz tartozó térstruktúrák összefüggéseinek az ábrázolására is az elvi rekonstrukciók készítése során. A történeti térszerkezetnek a bemutatása azonban már nem tartozik a műemléki kutatások eminens feladatai közé.

A javasolt téma keretében az egyik legstabilabb térrendszer, a szakrális térkompozíció elemzésével, a térhasználatot kismértékben megváltoztató igények hatására bekövetkező térkorrekciókkal olyan, az irodalomban is jól dokumentált folyamat követhető nyomon, illetve értelmezhető, amely a más funkciójú történeti épületek helyreállítása során is felhasználható eredményekkel kecsegtet.

A kutatások során a XX. század alapvető térelméleti irodalmának a megismerését követően, a kiválasztott épületek történeti térhasználatának a feltárásával lehetőség nyílik arra, hogy a terek alapvető és nem változó jellemvonásait, illetve a változó karakterjegyeit értelmezzük és értékeljük. Ezzel a munkával egy olyan érték feltáró folyamat indulhat meg, amely hozzásegíthet az egyes periódusokhoz tartozó téri karakterek megértéséhez és bemutatásuk – vagy elfedésük – építészeti megfogalmazásához.